

Kakovost življenja v Evropi: težnje razvoja v obdobju 2003–2012

Povzetek

Uvod

Cilj evropske raziskave o kakovosti življenja (EQLS) je preučiti večrazsežnostna področja kakovosti življenja, pri čemer se osredotoča na vidike vsakodnevnega življenja (odnosi z družino in prijatelji) in vprašanja, povezana z javnim redom (stanovanja in družbene napetosti). Gospodarski dejavniki, kot so sposobnost preživljanja iz meseca v mesec, materialna prikrajšanost in ekonomski status, prav tako pomembno vplivajo na kakovost življenja. Eurofound je do danes izvedel tri tovrstne raziskave, in sicer v letih 2003, 2007 in 2011, s primerjavo rezultatov skozi čas pa je mogoče ugotoviti gibanja in spremembe, zblíževanje ali stabilnost v državah članicah EU in med njimi.

V tem poročilu so preučeni vzorci stabilnosti ali sprememb v kakovosti življenja prebivalcev EU, starejših od 18 let, v zadnjem desetletju. Posebna pozornost je namenjena razlikam med različnimi skupinami držav, oblikovanimi glede na čas pristopa k EU (pred letom 2004 ali po njem), vplivu gospodarske krize in vrsti sistema socialne varnosti. Posebna pozornost je namenjena položaju ljudi v ranljivih razmerah: ljudje z majhnimi dohodki, starejši ljudje v EU 12, samohranilci in dolgoročno brezposelni.

Ozadje politike

Številni vplivi na kakovost življenja imajo nacionalno in nadnacionalno razsežnost. Kakovost življenja temelji na posameznikovem dobrem počutju in socialni koheziji družbe. Komisija je s sprejetjem svežnja o socialnih naložbah leta 2013 pozvala države članice, naj dajo prednost socialnim naložbam in posodobijo svoje sisteme socialnega varstva ter se tako odzovejo na pomembne izzive – velike finančne stiske, naraščajočo revščino in socialno izključenost ter rekordno brezposelnost (zlasti med mladimi). Ti izzivi dodatno otežujejo obstoječe izzive starajoče se družbe in zmanjševanja deleža delovno sposobnega prebivalstva.

V naslednjih nekaj letih bo strategija Evropa 2020, skupaj s svežnjem o zaposlovanju in svežnjem o socialnih naložbah, med drugim osredotočena na iskanje rešitev za težave, ki jih povzročata gospodarska recesija in njen socialni vpliv. Pomembno je vedeti, kako so kriza in posledični rezi v nacionalne proračune vplivali na subjektivno kakovost življenja in kakovost družbe. Drugo pomembno vprašanje je zblíževanje – zmanjševanje razlik med državami EU in njihovimi regijami ter zmanjševanje neenakosti med privilegiranimi in prikrajšanimi skupinami v družbi.

Ključne ugotovitve

V EU kot celoti je bilo subjektivno dobro počutje v zadnjem desetletju stabilno. V državah članicah, v katerih so bile ocene leta 2003 najnižje, se je dobro počutje izboljšalo, pri večini drugih držav članic pa so ocene ostale bolj ali manj enake. Glavna izjema je Grčija, v kateri je gospodarska kriza povezana z velikim upadom zadovoljstva z življenjem ter občutka sreče med letoma 2007 in 2011.

Države z višjimi stopnjami zadovoljstva z življenjem leta 2007 so leta 2011 večinoma poročale o manjšem zadovoljstvu, medtem ko so tiste z nižjimi stopnjami leta 2007 večinoma poročale o večjem zadovoljstvu leta 2011. Občutek sreče se je med letoma 2007 in 2011 v večini držav zmanjšal. Med recesijo o najnižjih stopnjah subjektivnega dobrega počutja poročajo brezposelni, zlasti dolgoročno brezposelni in osebe, nesposobne za delo.

Delež gospodinjev v Evropi, ki so v finančni stiski, narašča, povečal pa se je delež gospodinjev, ki težko shajajo iz meseca v mesec, zlasti med ljudmi iz najnižjega dohodkovnega kvartila. Razlike v subjektivnem dobrem počutju med dohodkovnimi kvartili se povečujejo.

Ljudje, stari od 50 do 64 let, imajo razmeroma nizko stopnjo zadovoljstva z življenjem in občutka sreče, vrzel med to skupino in drugimi starostnimi skupinami pa se povečuje.

Zadovoljstvo z družino in zadovoljstvo z družabnim življenjem sta med letoma 2003 in 2011 ostali veliki in precej stabilni. Kar zadeva ravnotežje med delom in zasebnim življenjem, se je obseg, v katerem so delavci poročali, da so zaradi dela preutrujeni za opravljanje gospodinjskih opravil, leta 2011 po zmanjšanju leta 2007 vrnil na ravni iz leta 2003, medtem ko je bil delež tistih, ki so poročali o težavah pri izpolnjevanju družinskih obveznosti, stabilen. Nekoliko se je povečal delež oseb, ki so poročale o težavah pri osredotočanju na delo zaradi domačih obveznosti.

Dolgotrajni trend naraščanja stanovanjskega lastništva se je ustavil. K izboljšanju ali vsaj ohranitvi življenjskih razmer (v smislu stanovanja in okolja) za najbolj prikrajšane skupine kljub gospodarski krizi je morda prispevalo to, da je politika od leta 2007 večjo pozornost namenjala življenjskim razmeram.

Zadovoljstvo z zdravjem se je med letoma 2003 in 2011 zmanjšalo, zlasti pri ljudeh v najnižjem dohodkovnem kvartilu. Zadovoljstvo z zdravjem v srednje- in vzhodnoevropskih državah članicah se je povečalo, vendar je še vedno daleč pod ravno preostale EU.

Zadovoljstvo z izobraževanjem je ostalo stabilno. Zaznana kakovost zdravstvenega varstva, kakovost izobraževanja in kakovost varstva otrok so bile razmeroma nespremenjene. Zaznana kakovost javnega prevoza se je povečala, zaznana kakovost državnih pokojninskih sistemov pa je padla.

Povprečne stopnje zaupanja v druge ljudi so se med letoma 2003 in 2011 znižale, še bolj pa je upadlo zaupanje v institucije. Vendar se zdi, da se navedene napetosti med socialnimi skupinami v EU (izmerjene večrazsežnostno) zmanjšujejo, razen v EU 12, kjer naj bi se napetosti med rasnimi in etničnimi skupinami med letoma 2007 in 2011 povečale, medtem ko so se med letoma 2003 in 2007 zmanjšale. Dojemanje napetosti med bogatimi in revnimi se je med letoma 2007 in 2011 povečalo. Spremembe kakovosti življenja so povezane z zaupanjem v ljudi in zaznanimi družbenimi napetostmi: večje zaupanje v druge ljudi ustreza boljši kakovosti življenja, medtem ko je povečanje zaznane družbene napetosti povezano z zmanjšano kakovostjo življenja.

Smernice politike

- Čeprav zadovoljstvo z življenjem in občutek sreče v državah, v katerih sta bila leta 2003 ocenjena najnižje, naraščata, njune ravni v teh državah še vedno zaostajajo za preostalim delom EU. Za rešitev tega so potrebne kohezijske politike in naložbe v socialne politike.

- Gospodarska kriza vpliva na manjši upad občutka sreče in zadovoljstva z življenjem v EU 15. Vlade, ki so omejele finančne vire, morajo poiskati druge načine za podporo ljudem v težkem položaju, kot sta razvoj podpornih struktur in pomoč pri urejanju dolžniških razmerij.
- Tudi delavci so zaradi gospodarske krize pod pritiskom. Nadaljnji obstoj krize lahko pripelje do povečane izgorelosti; delodajalci bi zato več pozornosti morali nameniti ravnotežju med delom in zasebnim življenjem.
- Pri starejših delavcih, ki izgubijo zaposlitev, obstaja veliko tveganje za dolgoročno brezposelnost; poleg tega je lahko izguba zaposlitve povezana z vse večjimi zdravstvenimi težavami. Za daljšo delovno aktivnost delavcev morajo nacionalne vlade in socialni partnerji oblikovati ukrepe za obvladovanje staranja delovne sile z vidika celotnega delovnega življenja.
- Upad zaupanja v javne institucije je skrb vzbujajoč, zlasti v EU 15. V EU 12 je zaupanje v take institucije še vedno majhno. Zato je pomembno, da se še naprej vlaga v institucionalno zmogljivost na nacionalni ravni in ravni EU. Hkrati morajo vlade obvladovati pričakovanja glede tega, kaj javne institucije lahko ponudijo in česa ne morejo.
- Zlasti v nekaterih državah članicah EU 12 se je povečala napetost med rasnimi in etničnimi skupinami, vendar je stopnja te napetosti na splošno nižja kot v EU 15. Pri razvoju in izvajanju politik socialne kohezije je treba upoštevati razlike v vzorcih priseljevanja in notranje etnične raznolikosti.
- Iz analize je razvidno, da je potreben dejavnejši pristop k socialnemu varstvu. V času recesije manjši dohodki gospodinjstva še močneje vplivajo na kakovost življenja. Nacionalne politike in politike EU bi morale biti osredotočene na preventivne ukrepe, ki bi državljanom pomagali pripraviti se za obdobja brezposelnosti, kot so spodbujanje varčevanja, priporočanje vključitve v vseživljenjsko učenje za povečanje zaposljivosti in podpora pri iskanju zaposlitve.

Dodatne informacije

Poročilo „Quality of life in Europe: Trends 2003–2012“ (*Kakovost življenja v Evropi: težnje razvoja v obdobju 2003–2012*) je na voljo na spletnem naslovu <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1364.htm>.

Za več informacij pišite vodji enote Robertu Andersonu na e-naslov rma@eurofound.europa.eu.